

از شماره مخصوص تايمز

مذاهب در ايران

مانع نمیشد قطعا طریقه اودر سراسر ایران تعمیم می یافت

در اوایل قرن هفتم که اعراب کشور ایرانرا تسخیر نمودند ایرانیانرا در قبول یکی از دوکار مخیر فرادادند یعنی یا قبول دین اسلام یا پرداخت جزیه و باقی بودن در آئین قدیم خود. قسمت اعظم ایرانیان دینت جدید را پذیرفتند ولی یکسده بزرگ از آنها که پیچ یک از این دو طریق را نپذیرفتند بجزایر هندوستان رفته در کجرات ساکن گردیدند و عدّه از آنها نیز بحال خود در نقاط مختلفه ایران باقی مانده اند که امروز جمعیت آنها بالغ بر ۸۰۰۰ نفر است و بیشتر در نزد کرمان سکونت گزیده اند

سنی و شیعه

هنکامیکه دینت اسلام در سراسر کشور ایران تعمیم یافت فرق و شعبات مختلفی از تمام مباحثات و کشمکشهای پیشی که بالاخره باعث پیدایش این فرق و شعبات گردید ناشی از اختلافی بود که پس از رحلت پیغمبر راجع تعیین جانشین حقیقی او پیداشد و چنانکه مشهور است خود پیغمبر در زمان حیات خویش پیشگویی کرده بود که پس از وی پیروانش به ۷۲ فرقه منقسم خواهند شد.

در اوائل امر که کفر و شرک در میان اعراب رواج داشت مباحثات و کشمکشهای دینی بکلی بی موضوع بود. بعد از پیدایش اسلام آن دسته که جمیع خلفای مدینه و دمشق و بغداد را وارث و جانشین حقیقی پیغمبر میدانستند موسوم بسنی گردید زیرا معتقد بستم میباشند.

فرقه شیعه که اکثریت مسلمین ایران را تشکیل میدهند اگر چه اولین فرقه نبود که با اهل تسنن اختلاف پیدا کرده و از آن ها مجزا گردید ولی از لحاظ اهمیت در درجه دوم اهل سنت قرار میگیرد. اهل تشیع را از این رو پیروان علی میخوانند که علی را چهارمین خلیفه مسلمین و هم عسو زاده و هم داماد پیغمبر بود یگانه جانشین بلاستحقاق رسول دانسته و آن علی را با امامت و پیشوائی دینی قبول دارند.

اهل تشیع که خود را امامی نیز میخوانند معتقد بودند که امام در هر عصر و زمان یگانه کسی بود که می توانست هادی ملت شده و تالیف دینی را با آنها بیاورد و یکپایه ایمان حقیقی را در میان این فرقه عقاید با امامت تشکیل میدادند.

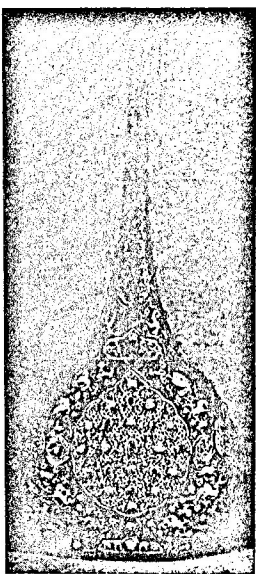
از اینرو معلوم میشود که ناجی این فرقه برخلاف آنچه که اهل تسنن در باره مهدی خود میگویند وجود تاریخی بوده که در زمین میزیسته ولی نمرده است.

از لحاظ دیگر اصول دینت سنی و شیعی یکی است. اهل تشیع مانند اهل تسنن هر روز پنج مرتبه نماز میکنند، در سراسر ماه رمضان از طلوع تا غروب آفتاب روزه میگیرند و زیارت مکه را الا یکسده در تمام مدت عمر از واجبات دینی میشمارند. اهل تشیع بجز مکه اماکن مقدسه دیگری را که مدفن امامها و امامزاده ها است زیارت می کنند و ثواب زیارت مقابر امامها را بیش از ثواب رفتن بسکه وطواف کعبه می دانند زیارت قبر حسین ابن علی شهید صحرای کربلا را منظر آنها ثوابش بیش از زیارت هر یک از امامان مقدسه دیگر است یکی از آملو آرزوهای هر شیعه متدین اینست که پس از مردن جسدش در کربلا مدفون گردد و در هر سال از اقصی نقاط ایران هزارها مرد و بوی کربلا حمل میشود.

یکی از شعبات اهل تشیع فقط بهفت امام معتقد است طاقه اسمعیه که در قرون دوازدهم و سیزدهم نیز بنام آدم کشان در ایران میزیستند منسوب باین شعبه هستند.

پیغمبر جدید

در اواسط قرن نوزدهم شخصی در ایران پیدا شد که ادعای نبوت کرده و خود را باب خواند. مشار الیه مدعی بود که مابین مؤمنین و امام غائب واسطه برقراری و رابطی است و بنام او شروع بیعی اصلاحات دینی نمود.

تمام تنگ طلا و مکمل بجواهرات ذی قیمت و از اشیاء بسیار قیسی ایران مربوط بقرن شانزدهم میباشد. تنگ مزبور جزو چند قطعه اشیاء عتیقه است که از طرف دولت ترکیه بنمایشگاه صنایع ایران در لندن ارسال گردید.

کتاب

حکومت تزار و محمد علی میرزا جداگانه طبع خواهد شد

کثرت مراجعاتی که برای بدست آوردن قسمت های اولیه این کتاب شده ما بر آن داشتیم که نسبت به طبع جداگانه کتاب مزبور اهتمام نائیم. سبب این بخواهاند که محترم و عدّه میدهیم که کتاب مزبور علاوه بر طبع در روزنامه علیحدّه نیز طبع و انتشار خواهد یافت.

از آنجائیکه یکی از مقاصد اصلیه اوچلو گیری از سوء عملیات علماء سوء بود باطلیبه خصوصت شدید آنها را خود جلب کرد. در اندک مدتی پیروان زیادی بهم زد که بیا به موسوم شدند. در سال ۱۸۵۰ هنگامیکه مشار الیه هنوز بیست و نهمین مرحله از مراحل زندگانی را میگذراند در اثر خصومت علماء مقتول و شهید گردید. حادثه ای که در مومق قتل او رخ داد و شجاعتی که در مقابله بارک از او ابراز گردید بده پیروان وی افزود.

در سال ۱۸۵۲ سوء قصدی نسبت بسطان وقت ناصرالدین شاه بوقوع پیوست که جماعت بایه عثمانین آن محسوب گردیدند و باین جهت عدّه کثیری از آنها با کمال کسانت قلب بدست چلادان مقول شدند. خانم قسره العین یکی از مشهورترین شهدائی است که بواسطه ایمان بهدات جدید محکوم بمرگ شده و هنگامی که بقتلگه میرفت بعضی اشمار بسیار تر و شیرین البدها سرود. در سال ۱۸۶۴ تمام کسانی که علنا اعتراف بدینات جدید مینمودند از ایران تبعید و در عکا و اقله در سوریه سکونت اختیار کردند.

در همین مواقع یکی از شاگردان باب موسوم بهاعلی مدعی شد که امام غائب اوست و باب پیش او بوده و ماموریت داشته است که خلق را بسوی اود دعوت کند. مشار الیه تعلیمات ساده باب را سر و صورتی داده و به بیط و توسعه آن همت گماشته و اساس یک دینت بزرگی را طرح ریزی کرد و باین وسیله پیروان زیادی بهم زد که بعد ها موسوم بیهائی گردیدند و امروز نوه این شخص در حیفا زیارت این طایفه را که از زن و مرد از هر طایفه و ملت تشکیل یافته عده دار است.

بهاء الله تمام شرایط را که باب بوسیله آنها خود را باسلام مربوط می ساخت منسوخ نمود.

مشار الیه کوشید که روح تعلیمت مسیحیت، بهودیت، بودائی و تصوف را تشخیص داده و مین کند و از مطالعات خود چنین نتیجه گرفت که صلح و صفا خلاصه تمام ادیان است و صلح عمومی نیز باید بزرگترین دینت و آئین اودر دنیا مستقر تواند شد.

فرقه بایه تقریبا دیگر وجود ندارد ولی در هر یک از شهرهای ایران دستجات زیادی از بهائیه ساکن است و امروز این طایفه در افرار بمقتدات و بیجا آوردن مراسم دینی خود آزاد میباشد.

خلاصه شرح زندگانی مرحوم نصیر الدوله

مصنویت فوت مرحوم میرزا احمد خان بدر (نصیرالدوله) مختصری از شرح زندگانی و خدماتی که آن مرحوم نموده اند از نظر خوانندگان میگذرانیم.

مرحوم میرزا احمد خان بدر نصیرالدوله پسر مرحوم میرزا عبدالوهاب خان آصف الدوله شیرازی که از وزراء دانشمند و رجال محترم دوره ناصری بوده پسر میرزا جعفر خان جبه دار باهی پسر بدر خان است.

مرحوم نصیر الدوله در ماه رجب ۱۲۸۷ قمری مطابق ۱۲۴۸ شمسی در او انسی که مرحوم آصف الدوله حکومت گیلان را داشته در رشت متولد شد تحصیلاتش در طهران بوده و پس از آموختن فارسی با ادبیات عربی و تحصیل فقه و حکمت پرداخته و بواسطه شدت هوش و ذوق و ارتباط با علماء زمان خود عالم جامعی گردید و سپس بخواهاند زبان فرانسه و ادبیات آن و تحصیل علوم ریاضی و طبیعی پرداخت تا آنکه بهره کافی از آن علوم بدست آورد.

مرحوم نصیرالدوله در اثر تربیت پدر اسامی میل بکتاب داشت و عائق اشخاص عالم بود بطوری که تا مرحوم میرزا ابوالحسن چلو محکم الی معروف حیات داشت هزاره با ایشان بسر میبرد و استقادات منطق و حکمت و عرفان از ایشان آموخت و نیز نسبت بمرحوم میرزا محمودخان مشاور الملک منجم و ریاضی دان زمان اخیر حسن احترامی روز می داد و اغلب وقت خود را بیحث مطالب علمی با ایشان میگذراند.

مرحوم نصیرالدوله طعنا معارف دوست بود و خیالات تک داشت خوش محضرتیک فطرت و با عزت نفس بود از ایشان چندین تالیف و ترجمه باقی مانده است از قبیل:

ترجمه کتاب زمین در مرآة الارض La terre رساله در خواص عدد (ارithmetic) رساله در هندسه تاریخ نازده اشار و کتاب (تاریخ ارتباط دولت انگلیس با ایران) که از قریب چهارصد سال قبل تا حال شروع شده ولی به اتمام نرسانیدند گسستی از این تاریخ را آقای آقا سید جلال الدین طهرانی تهیه دیدند و جمع آوری کردند و پاک نویسی شده و قسمتی را خود مرحوم نصیرالدوله از اسناد تاریخی که بدست آورده بودند تالیف نمودند.

از قرار اطلاعاتی که داریم این کتاب فوق العاده قیسی و حاوی نظریات دقیق سیاست انگلیس در ایران است که تالیف آن تا سال ۱۳۰۰ قمری تالیف شده ولی پاک نویسی آن خاتمه نیافته است.

دیگر از مولفات آن مرحوم شرح حال حسین منصور هلاج است که تحقیق کافی در شرح زندگانی هلاج نموده و کتاب ماسینون مستشرق فرانسوی را اصلاح نمود و در ۴ تاه قبل که ماسینون بطهران آمد ایشان داده شد.

مرحوم نصیر الدوله در سال ۱۳۰۲ قمری سمت منشی حضور بی مرحوم ناصرالدین شاه تعیین گردیدند و تا سال ۱۳۱۳ این خدمت را داشتند و در اثر لیاقت و حسن اخلاق مورد توجه اولیاء امور گردید.

در سال ۱۳۱۴ وارد خدمت وزارت امور خارجه شدند و چندی بسمت عضو مشاور در آن وزارتخانه بامور مملکتی اشتغال جستند. در ذیحجه ۱۳۲۲ از طرف دولت ایران بسمت وزیر مختاری ما مور در بار بروکسل گشته بفرنگستان رفتند و چند سال در مملکت بلژیک بانجام این خدمت مشغول بوده اند.

در سال ۱۳۲۸ پس از مراجعت از بلژیک در ایام مشروطت بدستوا عضویت و مستشاری دیوان عالی تمیز و هدا بر باست عدویان عالی تمیز مقرر گردیدند و در جبران کابینه های ایران چون مقام قضائی داشتند مقام اول عدلیه بود سمت کفالت وزارت عدلیه بانجام کارهای آن وزارتخانه میپرداختند تا در میزان ۱۲۹۵ شمسی مطابق ۱۳۲۴ قمری بسمت معاونت و بعد نقالت وزارت امور خارجه انتخاب شدند و تا اواخر جدی ۱۲۹۶ شمسی این خدمت را داشتند. و نیز از اسد ۱۲۹۷ تا سرطان ۱۲۹۹ قریب بدوسال در کابینه دوم آقای وثوق الدوله وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه را عهده دار بودند و بی نهایت در کار معارف خدمت کردند و برای اولین مرتبه مدارس مجانی دولتی

رادر طهران و ولايات تانیس نمودند و نیز تکمیل مدرسه صنایع مستظرفه و تشویق از حضرت آقای کمال الملک را ایشان نمودند. پس از کابینه آقای وثوق الدوله مشغول کاری نبودند تا آنکه در تابستان ۱۳۰۲ بابت آذربایجان از طرف رئیس الوزراء وقت آقای مشیر الدوله انتخاب گردیدند که بجهاتی رفتن ولیعهد ساق ایران موقوف گردید. ایشان هم که سمت پیشکاری امور آذربایجان را میداشتند بمأموریت مزبور نرفتند.

در خرداد ۱۳۰۵ در کابینه اخیر آقای مستوفی الملک مجددا بسمت وزارت معارف و اوقاف انتخاب گردیدند و تا بهمن آشتال بکار معارف داشته و از آن پس چون از طرف اهالی سیرجان کرمان بنماینده گی مجلس شورای ملی انتخاب گردیدند بودند از کابینه خارج شده بمجلس رفتند و تا آخر دوره ششم در مجلس بودند.

مرحوم نصیرالدوله از سال ۱۳۰۲ تا حین فوت بمرگ کسبب معارف که از چند نفر عضو فاضل مملکت تشکیل شده عضویت داشت و در تنظیم کتب منتشره از طرف کسببون شرکت جستند و آن مرحوم دارای امتیازات و نشانهای دولتی و علمی داخله و خارجه بوده است.

از خدمات معارفی آن مرحوم که میتوان آنها را بنای معارف جدید میدانیم ۴۰ باب مدرسه ابتدائی مجانی دولتی در مرکز و ۲۰۰ باب در ولایات و حومه طهران و تشکیل دارالمعلمین مرکزی و دارالمعاملات و تأسیس شش باب مدرسه متوسطه و مدرسه مهندسی و کلاس اکابر شبانه در طهران است و در کابینه آقای مستوفی الملک در عصر اعلیحضرت همایون شاهنشاه پهلوی که در کار معارف بودند لایحه قانون تعلیمات عمومی مجانی را بمجلس شورای ملی تقدیم نمودند که پایه و اساس معارف ایران میباشد.

مرحوم نصیرالدوله را یک نفر مرد علم پرور و معارف خواه واقعی میتوان یاد نمود و در عداد متفکرین در راه معرفت و تربیت عمومی باید شمرد که آید کانی بیشتر توجه بدین معنی خواهند داشت نسل معاصر و آینده خصوص فارغ التحصیل ها مرسوم خدمات ایشان میباشد و خدمات ایشان از تاریخ مملکت محور خواهند شد.

مرحوم نصیرالدوله در شب شنبه چهارم رمضان (۴ بهمن ۳۰۹) مقارن نیمه شب بواسطه عارضه سکته زندگانی را بدرود گفت و جمیع کثیری از دوستان و علاقه مندان ترقی معارف ایران را تاثر و متالم ساخت فوت مرحوم نصیرالدوله تاثیر غریبی در اشخص نمود، عموما تاسف میخورند چه حسن خلق و نیکی فطرت آن مرحوم همه را محبوب داشت در مورد امور سیاسی همواره حس وطن دوستی خود را بروز میداد و از این رو طرفداران ایدوسیاست هم از این فقدان متاثرند.

سعدیا مرد نکو نام نمیرد هرگز مرد آنستکه ناش بنگونی نیرند از مرحوم نصیرالدوله پنج نفر اولاد ذکور باقی مانده است که بخدمات مهمه در وزارت خانه های ایران مشغول میباشد و امید است که از خدمات ایشان مملکت بهره مند گردد و آنان نیز رویه پدران خود را نسبت بخدمت و مملکت انجام دهند. ۰ بهمن ماه ۳۰۹

بزرگترین و جامعترین کتاب

که تا امروز در ایران بطبع رسیده فرهنگ فرانسه فارسی آقای سعید نفیسی است این فرهنگ که در ۲ جلد توسط کتابخانه بروخیم انتشار یافته بیش از ۲۳۰۰ صفحه ۲ ستونی دارد که هر ستون مشتمل بر ۳۵ سطر میباشد. قیمت ۱ دوره کامل (۲ جلد) در تهران ۹۰ قران و در ولایات ۹۷ قران و در خارجه ۳۵ شلینگ است

